

Švietimo, mokslo ir sporto ministerija

TEISINIO REGULIAVIMO STEBĖSENOS PAŽYMA

2019 m. kovo 15 d. Nr. SR-965

Teisinio reguliavimo, kurio stebėseną atlikta, sritis (visuomeniniai santykiai, kuriems skirtas teisinis reguliavimas, kurio stebėseną atlikta):

Lietuvos Respublikos vaiko minimalios ir vidutinės priežiūros įstatyme numatytas vaiko minimalios priežiūros priemonių (toliau – VMPP) taikymo teisinis reguliavimas.

Teisės aktai, nustatantys teisinį reguliavimą, kurio stebėseną atlikta:

Lietuvos Respublikos vaiko minimalios ir vidutinės priežiūros įstatymo (toliau – Įstatymas) 6 ir 10 straipsniai;

Vaiko minimalios ir vidutinės priežiūros priemonių ar auklėjimo poveikio priemonės įgyvendinimo savivaldybėje organizavimo, koordinavimo ir kontrolės rekomendacijos, patvirtintos Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2017 m. liepos 5 d. įsakymu Nr. V-555.

Nustatant teisinį reguliavimą, kurio stebėseną atlikta, planuoti tikslai ir padariniai:

2017 m. rugsėjo 1 d. įsigaliojo Lietuvos Respublikos vaiko minimalios ir vidutinės priežiūros įstatymo pakeitimai, kuriais siekta tobulinti teisinį reguliavimą dėl VMPP sąrašo ir jų skyrimo pagrindų, todėl teisinio reguliavimo stebėseną siekiama įvertinti esamą VMPP taikymo praktiką, jos veiksmingumą, šios srities teisinio reguliavimo pakankamumą.

Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2017 m. liepos 5 d. įsakymu Nr. V-555 buvo patvirtintos Vaiko minimalios ir vidutinės priežiūros priemonių ar auklėjimo poveikio priemonės įgyvendinimo savivaldybėje organizavimo, koordinavimo ir kontrolės rekomendacijos, todėl teisinio reguliavimo stebėseną buvo atliktas bendras jų įvertinimas, taip pat atskirų nuostatų (rekomendacijų 16.4 p., 18 p.) pakankamumas.

Faktiniai teisinio reguliavimo padariniai ir jų įvertinimas (teisinio reguliavimo sukelti teigiami ir neigiami padariniai (atsižvelgiant į asmenų pateiktus pasiūlymus dėl teisinio reguliavimo), faktinių padarinių atitiktis nustatant teisinį reguliavimą planuotiems tikslams ir padariniams, jeigu kilo neigiamų padarinių – būdai, kaip juos pašalinti, ir kita):

Siekiant nustatyti faktinius reguliavimo padarinius, atlikta sisteminė analizė, kurios tikslas – nustatyti VMPP taikymo veiksmingumą ir pateikti rekomendacijas dėl jų tobulinimo.

Išsikelti uždaviniai:

1. Išanalizuoti VMPP taikymą savivaldybėse (ar savivaldybėse pakankamas minimalios priežiūros priemonės vykdančių teikėjų skaičius ir infrastruktūra, kaip panaudojamos nevyriausybinė organizacijų (toliau – NVO), kitų sistemų teikiamos paslaugos ir kt.) – Vaiko minimalios ir vidutinės priežiūros įstatymo (toliau – Įstatymas) 6 str. įgyvendinimo analizė.

2. Išanalizuoti VMPP skyrimo pagrindumą pagal Įstatyme nustatytus pagrindus (ar pagrindai skiriamos minimalios priežiūros priemonės; ar iki tol pakankamai buvo išnaudojamos

švietimo pagalbos, koordinuotai teikiamų paslaugų (švietimo, socialinės apsaugos, sveikatos priežiūros), prevencinio darbo su vaiku ir šeima galimybės; kaip / ar išnaudojama Įstatyme numatytų minimalios priežiūros priemonių taikymo įvairovė, atsižvelgiant į konkretaus vaiko problemas ir kita) – Įstatymo 10 str. įgyvendinimo analizė.

3. Išanalizuoti VMPP organizavimo, koordinavimo ir kontrolės praktinį taikymą savivaldybėse – Vaiko minimalios ir vidutinės priežiūros priemonių ar auklėjimo poveikio priemonės įgyvendinimo savivaldybėje organizavimo, koordinavimo ir kontrolės rekomendacijų analizė.

Analizei atlikti naudota: statistinių duomenų analizė, naudoti Švietimo valdymo informacinėje sistemoje kaupiami duomenys, Vaiko minimalios ir vidutinės priežiūros rodiklių 2013–2017 metų ataskaitos; fokus grupių tyrimas „Vaiko minimalios priežiūros priemonių taikymas“. Kokybiniame tyrime dalyvavo 30 ekspertų iš skirtingų Lietuvos regionų savivaldybių, ekspertai pateikė savo vertinimus, ekspertines išvalgas pagal pateiktus klausimus; atlikta savivaldybių Vaiko gerovės komisijų narių, tarpinstitucinio bendradarbiavimo koordinatorių anoniminė apklausa (kiekybinis tyrimas), naudojant standartizuotą klausimyną. Respondentų skaičius N – 56, apklausa vykdyta 2018 m. rugpjūčio–rugsėjo mėn. Apklausa tikslinė, apklausti visų savivaldybių Vaiko gerovės komisijų nariai, taip pat tarpinstitucinio bendradarbiavimo koordinatoriai visose Lietuvos savivaldybėse.

Nustatyti teigiami padariniai:

1) nustatytas poreikis svarstyti vaiko elgesio keitimo programų diegimo ir tęstinumo galimybes savivaldybėse;

2) įvertinti VMPP galimą išskyrimą į atskiras grupes, jų detalizavimą (Įstatymo 6 str. 1 d. 4 p.);

3) pasiūlyti veikimo modeliai dėl NVO (didesnė įtrauktis į paslaugų teikimą, skatinimas kurti atskiras (specializuotas) organizacijas, savivaldos lygmenyje sudaryti prielaidas NVO dalyvauti paslaugų teikimo konkursuose).

Nustatyti neigiami padariniai:

1) itin silpna NVO įtrauktis į koordinuotų paslaugų spektrą (bendradarbiavimo problema tarp vietos savivaldos ir NVO sektoriaus, paslaugų prieinamumo savivaldybėse problema – infrastruktūros trūkumas, komplikotos NVO projektų teikimo sąlygos ir kt.);

2) specialistų trūkumas koordinuotų paslaugų (švietimo, socialinės apsaugos, sveikatos priežiūros) lygmenyje. Labiausiai trūksta: specialistų švietimo įstaigose, ypač trūksta psichologų, kompetentingų socialinių pedagogų; klinikinių psichologų; specializuotų mediatorių, dirbančių su nepilnamečiais, dirbančių mokyklose; dirbančių su šeimomis; šeimos psichoterapeutų, psichoterapeutų; elgesio keitimo, socialinio ugdymo programų specialistų (programų vadovų); mobilaus darbo su jaunimu darbuotojų (mobilus ar socialinis darbas gatvėje); vaikų psichiatrų; platesnio ir įvairesnio profilio specialistų: terapeutų (meno, dailės, psichodrama, psichoterapija ir pan.);

3) prieš skiriant VMPP nėra išnaudojamos visos švietimo pagalbos teikimo galimybės, bendruomeninės iniciatyvos, prevencinis darbas su vaiku ir jo socialine aplinka (tėvai, kiti vaiko atstovai pagal įstatymą, kt.);

4) VMPP skiriamos šabloniškai, visa individualizavimo našta perkeliama priemonės vykdytojui (dažnu atveju dėl objektyvių aplinkybių, kai tiesiog trūksta VMPP vykdytojų).

Teisinio reguliavimo reikalingumo, pakankamumo ir efektyvumo įvertinimas:

- darytina išvada, kad analizuotas teisinis reguliavimas yra reikalingas ir pakankamas. Galima daryti prielaidą, kad neigiami padariniai nustatyti dėl atitinkamos VMPP praktikos formavimo, jos nepakankamumo, bendradarbiavimo stokos ar jo nebuvimo, techninio pobūdžio aspektų (informacijos sklaidos, priegios prie duomenų bazių problemos, kt.). Teisiniu reguliavimu sukurtos prielaidos realizuoti Įstatyme numatytą tikslą – sukurti vaiko teises ir

teisėtus interesus bei visuomenės saugumo poreikius atitinkančią ir elgesio problemų turinčio vaiko socializacijai, ugdymui bei švietimo ir kitos pagalbos teikimui skirtą vaiko minimalios ir vidutinės priežiūros priemonių sistemą, kuri padėtų vaikui įveikti susiformavusį ydingą elgesį, išsiugdyti prasmingo individualaus ir visuomeninio gyvenimo sampratą;

- Vaiko minimalios ir vidutinės priežiūros priemonių ar auklėjimo poveikio priemonės įgyvendinimo savivaldybėje organizavimo, koordinavimo ir kontrolės rekomendacijos yra reikalingos ir pakankamos, tačiau keičiantis gretutinių sričių teisiniam reguliavimui tikslinga atlikti jų korekciją, t. y. tikslinti rekomendacijų 1 priedo 4 punktą – „Vaiko teisių apsaugą savivaldybėje įgyvendinančios institucijos dokumentai“ (įsigaliojus Lietuvos Respublikos vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymo Nr. I-1234 pakeitimo įstatymui (2017 m. rugsėjo 28 d. Nr. XIII-643, nauja redakcija nuo 2018-07-01) atsiskyrė socialinė ir teisinė vaiko teisių apsauga, todėl vaiko teisių apsaugą savivaldybėje įgyvendinančios institucijos nebeteikia informacijos apie socialinę apsaugą.

Išvada dėl reikalingumo keisti teisinį reguliavimą ar jo atsisakyti:

Įvertinus nurodytus atliktos stebėsenos rezultatus darytina išvada, kad VMPP teisinis reguliavimas yra pakankamas, tačiau siekiant didesnio veiksmingumo siūlytina:

- įvertinti Įstatymo 6 str. 1 d. 4 p. tobulinimo tikslingumą: galimybę išskaidyti priemonę į atskiras priemones;

- svarstyti vaiko elgesio keitimo programų diegimo ir tęstinumo galimybes savivaldybėse;

- tikslinti Vaiko minimalios ir vidutinės priežiūros priemonių ar auklėjimo poveikio priemonės įgyvendinimo savivaldybėje organizavimo, koordinavimo ir kontrolės rekomendacijų 1 priedo („Rekomenduojama nagrinėti informacija apie vaiką, svarstant minimalios ar vidutinės priežiūros priemonių skyrimą“) 4 punktą – „Vaiko teisių apsaugą savivaldybėje įgyvendinančios institucijos dokumentai“.

Viceministrė

_____
(parašas)

Monika Bilotienė